

การพัฒนาโปรแกรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนตามแนวคิดทฤษฎีวัฒนธรรม
เพื่อพัฒนาการสอนระดับอนุบาล ในชุมชนไทยมุสลิมภาคใต้

นางสาวเกสรี สุวรรณเรืองศรี

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-333-628-1

ลิขสิทธิ์ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**A DEVELOPMENT OF MULTICULTURAL SCHOOL AND COMMUNITY
PARTNERSHIP PROGRAM FOR THE IMPROVEMENT OF
PRESCHOOL TEACHING IN SOUTHERN MUSLIM COMMUNITY**

Miss Kessaree Suwanruangsi

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Early Childhood Education
Department of Elementary Education**

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-333-628-1

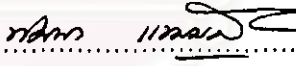
หัวข้อวิทยานิพนธ์   การพัฒนาโปรแกรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน
ตามแนวคิดพหุวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการสอนระดับอนุบาล
ในชุมชนไทยมุสลิมภาคใต้
โดย   นางสาวเกสรี สุวรรณเรืองศรี
ภาควิชา   ประถมศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ตันติวงศ์

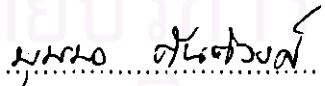

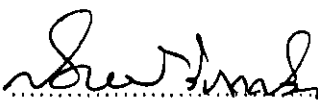
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พทุทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทีศนา แคมมณี)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ตันติวงศ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ จิตระดับ)

เกสรี สุวรรณเรืองศรี : การพัฒนาโปรแกรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนตามแนวคิดพหุวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการสอนระดับอนุบาล ในชุมชนไทยมุสลิมภาคใต้ (A DEVELOPMENT OF MULTICULTURAL SCHOOL AND COMMUNITY PARTNERSHIP PROGRAM FOR THE IMPROVEMENT OF PRESCHOOL TEACHING IN SOUTHERN MUSLIM COMMUNITY) อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร.บุษบา ดันตังวงศ์ : 218 หน้า ISBN 974-333-628-1

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาโปรแกรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนตามแนวคิดพหุวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการสอนระดับอนุบาล ในชุมชนไทยมุสลิม ภาคใต้ โดยโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 เตรียมการ ขั้นที่ 2 สร้างโปรแกรมฯ ขั้นที่ 3 การทดลองใช้โปรแกรมฯ และขั้นที่ 4 การปรับปรุงโปรแกรมฯ

กรณีศึกษา คือ ประชาชนในชุมชนบ้านตะโละแอเกาะ และบุคลากรในโรงเรียนบ้านตะโละแอเกาะ ในปี พ.ศ.2541 - 2542 อำเภอท้ายเหมือง ภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มทำงาน และสมาชิกสนับสนุน ผลการวิจัยมีดังนี้

1. โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเป็นแนวทางในการทำงานความร่วมมือระหว่างโรงเรียน และชุมชนตามแนวคิดพหุวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการสอนระดับอนุบาล ในชุมชนไทยมุสลิมภาคใต้ ประกอบด้วยหลักการวัตถุประสงค์ เนื้อหา การดำเนินการใช้ และการประเมินผล ผู้ใช้โปรแกรมฯ คือ ครูอนุบาล สมาชิกกลุ่มทำงาน และสมาชิกสนับสนุน กระบวนการทำงานมี 3 ระยะ คือ ระยะก่อนปฏิบัติการ ระยะปฏิบัติการ และระยะประเมินการทำงาน สื่อการใช้โปรแกรมฯ ประกอบด้วย คู่มือการใช้โปรแกรมฯ และแนวทางการศึกษาชุมชน
2. ผลการทดลองใช้โปรแกรมฯ พบว่า การสอนระดับอนุบาล แสดงให้เห็นการยอมรับ และเห็นคุณค่าวัฒนธรรมตนเอง และวัฒนธรรมอื่น ใน 7 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดประสบการณ์การสอนระดับอนุบาล 2) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียนที่มีต่อนักเรียนและชุมชน 4) วิธีสอน 5) สภาพแวดล้อม และสื่อ 6) ภูมิปัญญาชุมชน 7) นโยบายร่วมกันของโรงเรียน และชุมชน

ภาควิชา   ประถมศึกษา
สาขาวิชา   การศึกษาปฐมวัย
ปีการศึกษา   2542

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

3970152927 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEY WORD : SCHOOL AND COMMUNITY PARTNERSHIP / MULTICULTURAL EDUCATION / PRESCHOOL CHILDREN / MUSLIM

KESSAREE SUWANRUANGSRI : A DEVELOPMENT OF MULTICULTURAL SCHOOL AND COMMUNITY PARTNERSHIP PROGRAM FOR THE IMPROVEMENT OF PPESCHOOL TEACHING IN SOUTHERN MUSLIM COMMUNITY. THESIS ADVISOR: ASSIST. PROF. BOOSBONG TANTIWONG, Ed. 218 pp. ISBN 974-33-628-1

The purpose of this study was to develop a Multicultural School and Community Partnership Program for the Improvement of Preschool teaching in southern Muslim Community. The program development consisted of four phases, namely, preparation, construction, field test and revision. The case study was people in Talo-alo community and Talo-alo's school staffs between 1998 - 1999 in Taypao district in the south of Thailand. They were working members and supporting members of the program. The findings of the study were as follows :

1. The program was guidelines for multicultural collaboration between school and community in Southern Muslim community for the improvement of preschool teaching consisting of principles, goals, contents, implementation, procedure and evaluation. The program users were a preschool teacher, working members and supporting members. The working process was divided into three phases, namely, pre-operation, operation and work evaluation. The program materials were a implementation handbook and community study guidelines.

2. The results of the program field test were as follows : after the program, the preschool teaching reflected the acceptance of both the school's and community's cultures in terms of 1) implementation of local and school cultures in daily activities, contents, and, parents' and community members' participation in the program evaluation, 2) the school staffs had positive attitudes and acceptance of each others, 3) the school staffs had positive attitudes and acceptance of the children and community members, 4) the instruction was mainly school and community collaboration, 5) the instructional environment and materials reflected the acceptance of both the school's and community's cultures, 6) the community members' local wisdom was involved in teaching and the teachers were involved in community working, 7) the school and community policy promoted acceptance of both the school and community's cultures.

ภาควิชา   ประถมศึกษา
สาขาวิชา   การศึกษาปฐมวัย
ปีการศึกษา   2542

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความสามารถของท่านอาจารย์ทั้งหลายที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ต้นดวงศ์ ที่ได้กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้สั่งสอนให้ความรู้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์กับการทำวิทยานิพนธ์ ให้ข้อคิด คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและประทับใจในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง ความเอาใจใส่ของท่านช่วยให้ผู้วิจัยสามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุภาภรณ์ อัครวิศว อาจารย์จำนงค์ แรกพินิจ อาจารย์ยิสุทธิ อัครวิศว อาจารย์ถาวร สุวรรณเรืองศรี ซึ่งให้คำแนะนำและข้อคิดที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ทศนา เขมมณี ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ จิตระดับ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ตรวจสอบ ให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ผู้วิจัยโครงการติดตามผลและปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย ที่เป็นแรงบันดาลใจในการทำวิจัยนี้

ขอขอบคุณผู้บริหาร คณาจารย์และบุคลากรในโรงเรียน และประชาชนในชุมชนที่เป็นกรณีศึกษาทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คุณฉฉินัย-คุณมาลินี ยุวนานนท์ และญาติพี่น้องทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยในการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดีตลอดมา ขอขอบคุณ คุณรัฐการ ลัดเลีย ที่ร่วมทุกข์ร่วมสุข มอบกำลังใจให้ผู้วิจัยมาโดยตลอด ขอขอบคุณ คุณศิริประภา พงศ์ไทย ที่ช่วยประสานงานต่าง ๆ ในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จ ขอขอบคุณ คุณสุธารา โยธาพันธ์ ที่ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์กับการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งขอขอบใจ เด็กชายเกตุรัฐ ลัดเลีย ที่มีส่วนร่วมและเป็นแรงใจในการทำวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัย

เหนือสิ่งอื่นใดลูกขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ ที่สนับสนุนและส่งเสริมในการศึกษาเล่าเรียน มอบทุนทรัพย์ ให้กำลังใจแก่ลูกตลอดมา และขอระลึกถึงพระคุณ คุณแม่ผู้ล่วงลับ ที่เป็นกำลังใจของลูก จนทำให้ลูกประสบความสำเร็จได้ในวันนี้

เกสรี สุวรรณเรืองศรี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนที่.....	ฎ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฏ

บทที่

1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
	คำถามในการวิจัย.....	7
	สมมติฐานเบื้องต้นของการวิจัย.....	8
	ขอบเขตของการวิจัย.....	8
	ข้อจำกัดของการวิจัย.....	9
	ข้อตกลงเบื้องต้น.....	9
	คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	9
	วิธีดำเนินการวิจัย.....	12
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	14
2	เอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
	ตอนที่ 1 ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนตามแนวคิด พหุวัฒนธรรม.....	16
	ความสำคัญและความเป็นมาของชุมชนในการพัฒนา การศึกษา.....	16
	แนวคิดและหลักการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน. 17	
	ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนสำหรับชุมชนที่ มีวัฒนธรรมแตกต่างจากวัฒนธรรมกลางของประเทศ.....	20

สารบัญ(ต่อ)

	หลักการทางศาสนาอิสลามและชาวไทยมุสลิมภาคใต้.....	22
	สิทธิเด็กในทรรศนะอิสลาม.....	28
	หลักการทางศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามที่จำเป็นต่อการพัฒนาเด็ก.....	32
	ตอนที่ 2 ทฤษฎี แนวคิด และความรู้เกี่ยวกับการสอนระดับอนุบาลและการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม.....	35
	การศึกษาปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย.....	35
	การศึกษาหาปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยฉบับปรับปรุง.....	36
	ความหมายและแนวคิดของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม.....	42
	เป้าหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม.....	43
	ลักษณะและรูปแบบของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม.....	44
	แนวคิดเกี่ยวกับโปรแกรมของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม..	45
	แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนที่จัดการสอนแบบพหุวัฒนธรรม.....	47
	ตอนที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน	48
	การทำงานความร่วมมือ.....	48
	การพัฒนาโปรแกรม	49
	ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	53
	งานวิจัยด้านความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน.....	53
	งานวิจัยด้านการจัดการศึกษาในชุมชนไทยมุสลิม.....	54
3	วิธีดำเนินงานวิจัย.....	56
	ขั้นที่ 1 เตรียมการ.....	61
	ขั้นที่ 2 สร้างโปรแกรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนตามแนวคิดพหุวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการสอนระดับอนุบาลในชุมชนไทยมุสลิมภาคใต้.....	65
	ขั้นที่ 3 ทดลองใช้โปรแกรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนตามแนวคิดพหุวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการสอนระดับอนุบาล	

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
	ขั้นที่ 3 ทดลองใช้โปรแกรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ตามแนวคิดพหุวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการสอนระดับอนุบาล ในชุมชนไทยมุสลิมภาคใต้..... 77
	ขั้นที่ 4 ปรับปรุงโปรแกรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ตามแนวคิดพหุวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการสอนระดับอนุบาล ในชุมชนไทยมุสลิมภาคใต้..... 89
4	ข้อมูลพื้นฐานกรณีศึกษา..... 92 โรงเรียนบ้านตะโล๊ะแอะเลาะ..... 92 ชุมชนบ้านตะโล๊ะแอะเลาะ..... 93 สภาพความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนก่อนทดลองใช้ โปรแกรม ฯ..... 105
5	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 110 ตอนที่ 1 ผลการทดลองใช้โปรแกรม ฯ..... 110 ผลสัมฤทธิ์ของโปรแกรม ฯ..... 110 กระบวนการใช้โปรแกรม ฯ..... 147 ตอนที่ 2 ผลการปรับปรุงโปรแกรม ฯ..... 149 โปรแกรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียน และชุมชนตามแนวคิดพหุวัฒนธรรมเพื่อพัฒนา การสอนระดับอนุบาล ในชุมชนไทยมุสลิมภาคใต้..... 158
6	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ..... 163 สรุปผลการวิจัย..... 165 อภิปรายผลการวิจัย..... 169 ข้อเสนอแนะ..... 174
	รายการอ้างอิง..... 178
	ภาคผนวก..... 183 ภาคผนวก ก..... 184

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ข.....	186
ภาคผนวก ค.....	201
ภาคผนวก ง.....	205
ภาคผนวก จ.....	213
ประวัติผู้เขียน.....	218

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การปรับปรุงคู่มือการใช้โปรแกรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ตามแนวคิดพหุวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการสอนระดับอนุบาล ในชุมชนไทยมุสลิมภาคใต้.....	71
2	โครงการสอนระดับอนุบาลในชุมชนบ้านตะโละแฉะ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541.....	75
3	กรอบความคิดแนวการสอนระดับอนุบาล.....	76
4	ผลการปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนตามแนวคิด พหุวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาการสอนระดับอนุบาล ในชุมชนไทยมุสลิมภาคใต้ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกสนามของผู้วิจัยขณะทดลองใช้โปรแกรม ฯ และความคิดเห็นของบุคลากรทั้งในส่วนของโรงเรียนและชุมชน.....	150
5	โปรแกรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนตามแนวคิดพหุวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาการสอนระดับอนุบาล ในชุมชนไทยมุสลิมภาคใต้.....	160

สารบัญแนที่

แนที่

หน้า

1	ชุมชนบ้านตะโละแอะ	95
---	-------------------	----

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ	หน้า
1	ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบและจังหวะเวลาในธรรมชาติกับวิถีชีวิตของมนุษย์...39
2	ขั้นตอนการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ตามแนวคิดทฤษฎีวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการสอนระดับอนุบาล ในชุมชนไทยมุสลิมภาคใต้..... 60
3	กรอบแนวคิดและสาระสำคัญของโปรแกรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ตามแนวคิดทฤษฎีวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการสอนระดับอนุบาล ในชุมชนไทยมุสลิมภาคใต้..... 65
4	การปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ตามแนวคิดทฤษฎีวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการสอนระดับอนุบาล ในชุมชนไทยมุสลิมภาคใต้..... 90
5	องค์ประกอบการสอนระดับอนุบาลที่ยอมรับและเห็นคุณค่าวัฒนธรรมตนเอง และวัฒนธรรมอื่น..... 113
6	การจัดประสบการณ์ตามปฏิทินฤดูกาล เทศกาลประเพณีและวิถีชีวิตของประชาชน..123
7	กระบวนการพัฒนาการศึกษาโดยผู้นำครอบครัวที่มาจากจิตสำนึกร่วมกันในชุมชน... 142
8	บทบาทของโปรแกรม ฯ ในการพัฒนาชุมชนบ้านตะโละแอะ..... 145
9	รูปแบบกระบวนการทำงานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ตามแนวคิดทฤษฎีวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการสอนระดับอนุบาล ในชุมชนไทยมุสลิมภาคใต้.....159